

**ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ ПАРЛАМЕНТАРНОГ ВОЈНОГ ПОВЈЕРЕНИКА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА 2023. ГОДИНУ**

САРАЈЕВО, ЈАНУАР 2024.

Садржај

Поглавље I. Уводна ријеч парламентарног војног повјерника БиХ.....	1
Поглавље II. Активности Канцеларије парламентарног војног повјерника БиХ.....	3
Одјељак А. Поступање по притужбама.....	3
1. Притужбе у вези с пријемом по препоруци команданта у почетни чин подофицира.....	4
2. Притужбе које се односе на могућност постављења на виша формацијска мјеста.....	5
3. Притужбе у вези с питањем накнада које немају карактер плате.....	7
4. Вођење дисциплинских поступака.....	7
5. Притужбе у вези с избором кандидата за усавршавање и школовање.....	8
6. Остале притужбе.....	9
Одјељак Б. Пружање правне помоћи.....	12
Одјељак Ц. Најављене и ненајављене посјете јединицама и командама Оружаних снага БиХ.....	13
Поглавље III. Остале активности које је парламентарни војни повјерника БиХ реализовао у 2023. години.....	15

ПОГЛАВЉЕ I.

УВОДНА РИЈЕЧ ПАРЛАМЕНТАРНОГ ВОЈНОГ ПОВЈЕРЕНИКА БиХ

У складу са чланом 5. став (1) Закона о парламентарном војном повјеренику БиХ ("Службени гласник БиХ", број 51/09), парламентарни војни повјереник Босне и Херцеговине (у даљем тексту: војни повјереник) подноси Парламентарној скупштини БиХ Извјештај о раду парламентарног војног повјереника БиХ за 2023. годину.

Сходно члану 1. став (2) Закона о парламентарном војном повјеренику БиХ, позиција војног повјереника установљена је с циљем јачања владавине права, заштите људских права и слобода професионалних војних лица и кадета у Оружаним снагама БиХ и Министарству одбране БиХ, како је то гарантовано Уставом БиХ и међународним споразумима у његовом додатку. Канцеларија војног повјереника независно је тијело Парламентарне скупштине БиХ с надлежношћу за: а) истраживање специфичних питања по упутству Парламентарне скупштине БиХ и Заједничке комисије за одбрану и безбједност БиХ. Упутства се могу издати само ако се питање не разматра у оквиру дјеловања Заједничке комисије за одбрану и безбједност БиХ, а војни повјереник може и сам затражити да Заједничка комисија за одбрану и безбједност БиХ изда упутства за истраживање специфичних питања; б) предузимање активности на основу властите процјене када у обављању својих надлежности добије информације од чланова Парламентарне скупштине БиХ или разматрањем притужби војних лица и кадета, те на било који други начин уочи околности које упућују на кршење људских права и слобода војних лица и кадета.

Правни оквир дјеловања војног повјереника дефинисан је чланом 1. став (3) Закона о парламентарном војном повјеренику БиХ ("Службени гласник БиХ", број 51/09), у којем је наведено:

“На сва питања организације и управљања те друга питања значајна за рад војног повјереника чија је позиција успостављена овим законом и односа према правним и физичким лицима, у мјери у којој нису прописана овим законом, примјењују се Закон о министарствима и другим органима управе Босне и Херцеговине и Закон о управи.”

Сходно цитираној одредби, правни оквир дјеловања војног повјереника чине: Закон о парламентарном војном повјеренику БиХ ("Службени гласник БиХ", број 51/09), Закон о министарствима и другим органима управе Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 и 19/16), Закон о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02, 102/09 и 72/17), те Пословник о раду парламентарног војног повјереника Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 8/10).

Полазећи од става израженог у Препоруци Парламентарне скупштине Савјета Европе, број 1742/2006 (Људска права припадника Оружаних снага, чл. 2. и 4) да су „припадници оружаних снага грађани у униформи који морају уживати иста основна права, укључујући она у Европској конвенцији о људским правима и ревидираној Европској социјалној

повељи, и исту заштиту својих права и достојанства као сваки други грађанин у границама нужности војне службе“, војни повјереник је, дјелујући на основу притужби професионалних војних лица и посјета командама и јединицама Оружаних снага БиХ, настојао да утиче на Министарство одбране БиХ и надлежне у систему Оружаних снага БиХ да приступе отклањању уочених кршења људских права.

Рад војног повјереника заснива се, осим на поступању по притужбама и посјетама касарнама и јединицама Оружаних снага БиХ, и на пружању правне помоћи професионалним војним лицима.

Дакле, војни повјереник је у извјештајном периоду посебну пажњу посветио примјени института "посредовања", у складу са законским овлашћењима, те је кроз сегмент пружања правне помоћи професионалним војним лицима утицао на отклањање уочених кршења њихових права без спровођења истражног поступка.

Такође, реализоване су и теренске посјете командама и јединицама ОСБиХ, у складу с Планом рада за 2023. и на основу исказане потребе. Током ових посјета, осим разговора с командантима, увијек се организују сусрети и разговори посебно са свим категоријама професионалних војних лица, јер свака категорија: војници, подофицири и официри, имају своје специфичне потребе и изазове с којима се суочавају у свакодневном раду. Саставни дио сваке посјете је и обилазак свих просторија у којима живе и раде професионална војна лица, што укључује учионице, трпезаријске блокове, спаваонице, стражарска мјеста, дворишни круг локације, тоалете, при чему се на свакој локацији посебно утврђује да ли су, према стандардима родне равноправности, обезбијеђене засебне просторије за припаднице Оружаних снага БиХ.

Оваква пракса није увијек имала позитиван одјек међу одговорним у Министарству одбране БиХ и Оружаних снага БиХ, али је циљ војног повјереника увијек био јасан: на лицу мјесту, а не из папира, увјерити се у каквим условима живе и раде припадници Оружаних снага БиХ, с којим се то тешкоћама сусрећу, те шта се у том правцу може унаприједити.

Као посебан успјех у извјештајном периоду мора се истаћи унапређење транспарентности многих процеса у Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ. Што су процеси транспарентнији и резултати рада оних који одлучују видљивији, тиме се више јача повјерење у професионализам Оружаних снага БиХ, те смањује простор за незадовољство и жалбе. Током свог рада војни повјереник увијек истиче да принципи једнаких могућности, законитости и транспарентности, морају бити императив у процесу вођења каријере професионалних војних лица.

Током извјештајног периода Канцеларија парламентарног војног повјереника БиХ имала је професионалну сарадњу са Министарством одбране БиХ, Заједничким штабом Оружаних снага БиХ (у даљем тексту: Заједнички штаб ОСБиХ) и Генералним инспекторатом Министарства одбране БиХ (у даљем тексту: Генерални инспекторат). Такође, треба споменути и добру сарадњу с Институцијом омбудсмена за људска права БиХ која се

остварује размјеном предмета сходно надлежности једне и друге институције за њихово рјешавање, а с циљем унапређења квалитета заштите људских права и слобода.¹

На крају, војни повјереник са задовољством истиче изузетну сарадњу са Заједничком комисијом за одбрану и безбједност БиХ.

ПОГЛАВЉЕ II.

АКТИВНОСТИ КАНЦЕЛАРИЈЕ ПАРЛАМЕНТАРНОГ ВОЈНОГ ПОВЈЕРЕНИКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Одјељак А. Поступање по притужбама

У контексту спровођења парламентарне контроле рада и других питања у области заштите људских права и слобода у вези с војним лицима и кадетима у Оружаним снагама БиХ и Министарству одбране БиХ, свако професионално војно лице или кадет у Оружаним снагама БиХ има право да непосредно контактира с војним повјереником, те поднесе притужбу. У извјештајном периоду највећи број поступака и истрага отворен је на основу притужби професионалних војних лица (у даљем тексту: ПВЛ). Осим поступања по притужбама, војни повјереник овлашћен је да поступа по службеној дужности када у спровођењу својих надлежности добије информације или уочи околности које упућују на кршење људских права и слобода професионалних војних лица и кадета.

Канцеларија парламентарног војног повјереника БиХ је током 2023. године² дјеловала у 31 поступку покренутом по притужбама професионалних војних лица, те у 29 поступака покренутих по захтјеву за пружање правне помоћи, што је укупно 60 поступка³.

У извјештајном периоду поступци по притужбама и захтјевима за пружање правне помоћи окончани су у 59 предмета, док је поступак у једном предмету у току.

Током 2023. године највећи број поступака у Канцеларији војног повјереника БиХ вођен је у сљедећим областима:

¹ Сарадња се реализује на основу Смјерница о основама сарадње парламентарног војног повјереника БиХ с Институцијом омбудсмена за људска права БиХ, број: 01, 02-34-6-1429/09 од 24. 12. 2009.

²И током 2023. године за примљен је мањи број притужби професионалних војних лица из два разлога:

1. због обустављања учешћа припадника Оружаних снага БиХ у Мисији мира у Исламској Републици Авганистан,
2. због превентивног дјеловања у поступку праћења реализације конкурсне процедуре за пријем у Оружане снаге БиХ.

³ У овом извјештајном периоду притужбе и захтјеви за правну помоћ више су биле усмјерени на системска рјешења, те су обухватили одређене групације ПВЛ-а или их је поднијело више лица, али су обједињавани у јединствен поступак.

1. притужбе у вези с пријемом по препоруци команданта у почетни чин подофицира,
2. притужбе које се односе на могућност постављења на виша формацијска мјеста,
3. притужбе у вези с питањем накнада које немају карактер плате
4. вођење дисциплинских поступака,
5. притужбе у вези с избором кандидата за усавршавање и школовање,
6. остале притужбе.

У наставку дајемо преглед појединачних случајева за сваку наведену област, а који својом садржином најбоље објашњавају предметну проблематику, те значајем упућују на системске проблеме који обухватају сва професионална војна лица.

1. Притужбе у вези с пријемом по препоруци команданта у почетни чин подофицира

У извјештајном периоду био је повећан број притужби у вези с предметним питањем јер је Министарство одбране БиХ током 2023. интензивирало пријем професионалних војних лица у почетни чин подофицира по препоруци команданта, с циљем да се најбољим професионалним војним лицима у категорији војника пружи прилика да промјене категорију у подофицира.

Тако је у предмету број: УП1/05/3-37-4-47/22 војни повјереник спроводио истрагу по притужби А.К. у вези с неправилностима приликом одабира кандидата за пријем у категорију подофицира на приједлог команданта батаљона. Неправилности су се односиле на оспоравање дипломе о стеченој стручној спреми.

У достављеним одговорима, Заједнички штаб ОСБиХ, између осталог, истакао је да кандидаткиња није предложена нити на једно упражњено формацијско мјесто, те да не испуњава услове у погледу стручне спреме.

Током заједничке истраге са Генералним инспекторатом МОБиХ, те на основу свих прикупљених чињеница и доказа, утврђено је да је притужба именоване основана. Војни повјереник се изјаснио према Заједничком штабу ОСБиХ уз навођење чињенице да је именована била предложена, да наводи Заједничког штаба ОСБиХ не одговарају чињеничном стању, те је изричито скренута пажња да званични документи овлашћених установа не могу бити предмет личног, произвољног преиспитивања, мимо законских процедура. Са Генералним инспекторатом усаглашено је да се **изда препорука** према којој се именована треба уврсти на списак за пријем у почетни чин подофицира јер испуњава све прописане услове.

Подноситељка притужбе обавијестила је војног повјереника да је препорука извршена, те да је упућена на основну обуку, и с даном **28. 04. 2023.** примљена у професионалну војну службу у почетном чину подофицира на формацијско мјесто за које је и предложена.

Основаност притужбе утврђена је и у другим случајевима, јер сходно одредби члана 14. став (5) Правилника о пријему у војну службу ("Службени гласник БиХ", број 23/18, 42/21 и 54/22) у коме је наведено да "предност при предлагању има кандидат из рода и службе за попуно упражњеног формацијског мјеста", нису предложени кандидати из рода пјешадије, који су имали предност у односу на кандидате који нису били овог рода. Министарство одбране БиХ обавезало се да ће уочене пропусте анализирати, те у наредном циклусу пријема по препоруци команданта именоване кандидате узети у разматрање.

Посебан проблем који се јавио код кандидата који су примљени у категорију подофицира био је случај немогућности пријаве кандидата с мјестом пребивалишта у Федерацији БиХ на евиденцију служби за запошљавање. Овај проблем наступио је услед повећања основице за обрачун плате, чиме је прекорачен законски основ према којем се могла извршити пријава на евиденције служби за запошљавање.

Наиме, кандидати који се налазе на основној обуци немају заснован радни однос, те им се, у случају пријема из категорије професионалних војних лица, прекида Уговор о професионалној војној служби. Кандидати који су испунили услове за пријем у почетни чин подофицира/официра закључују Уговор о основној обуци са дефинисаним правима и обавезама. Саставни дио Уговора је и накнада, која се исплаћује кандидатима на основној обуци и обухвата трошкове личне хигијене, трошкове превоза за викенд, када имају слободан викенд, те друге трошкове који настану у току обуке. Сходно члану 29. Закона о платама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине дефинисан је износ накнаде у висини 25% од основне плате почетног радног мјеста зависно од категорије за коју се кандидат обучава. Конкретно, тај износ за обуку војника износи 210 КМ, за обуку подофицира 232 КМ, те за обуку официра 315 КМ.

Кандидати који нису могли извршити пријаву на евиденцију служби за запошљавање нису могли остварити новчану накнаду у периоду незапослености, на коју имају право, те право на здравствено осигурање.

На тражење војног повјереника, Министарство одбране БиХ доставило је потребне информације, те између осталог и то да је "07. 09. 2023. одржан радни састанак у просторијама Федералног завода за запошљавање у вези с предметним питањем, те су се у том погледу обје стране активно укључиле и преузеле обавезу при размјени додатних података и материјала с циљем стицања статуса незапослених особа и права која им припадају, укључујући и пријаве на Завод здравственог осигурања у Федерацији БиХ".

Сходно наведеном, војни повјереник сматра да је неопходно приступити измјени законских и подзаконских прописа којим би се регулисало да се лицима која су једном примљена у професионалну војну службу Оружаних снага БиХ, промјеном категорије војник – подофицир – официр не прекида уговорни и радни однос за вријеме трајања основне обуке.

2. Притужбе које се односе на могућност постављења на виша формацијска мјеста

Разматрајући притужбе груписане у ову област, војни повјереник је поступајући по притужби број УП1/05/03-37-3-32/23 констатовао да је притужба основана, а односила се

на повреду члана 26. став (5) Правилника о професионалном развоју и управљању каријером професионалних војних лица ("Службени гласник БиХ", број 34/19) приликом постављења на ФМ Официр за планирање и обуку у операцијама уништавања НУС – Одсјек за уништавање НУС – Одјељење за уништавање НУС – Операције – ОКОСБиХ.

С тим у вези, војни повјереник упутио је Закључак којим је подсетио Заједнички штаб Оружаних снага БиХ и Министарство одбране БиХ да су обавезни да прописе тумаче и примјењују у цјелини, без селектирања норми према личном нахођену појединаца, односно без селектовања којим ће се директно погодовати одређеним појединцима, што је у супротности с принципом "једнаких могућности".

Примјена члана 26. Правилника о професионалном развоју и управљању каријером професионалних војних лица ("Службени гласник БиХ", број 34/19) подразумијева и примјену става (5) којим је дефинисана "предност за постављење".

Наиме, у притужби професионалног војног лица истакнуто је да је приликом постављења за вршиоца дужности на упражњено формацијско мјесто прекршен члан 26. став (5) Правилника о професионалном развоју и управљању каријером професионалних војних лица, те да је у том поступку именовани дискриминисан.

Парламентарни војни повјереник затражио је инфомрацију о предметном питању од Генералног инспектората МОБиХ, која је достављена актом број: ИГАР 05-03-32-1-130-11/23 од 03. 08. 2023.

Генерални инспекторат МОБиХ утврдио је основаност притужбе, те је у том правцу издата и препорука.

Војни повјереник сматра да није прихваљиво образложење Заједничког штаба ОСБиХ, акт број: 16-08-50-36-209/23 од 20. 06. 2023, према којем је капетан А.М. постављен на упражњено формацијско мјесто за период од 15. 05. 2023. до 21. 07. 2023. у складу са чланом 132. Закона о служби у ОСБиХ и чланом 26. ст. (4) и (6) Правилника о професионалном развоју и управљању каријером професионалних војних лица, прио чему је изотављањем примјене става (5) оштећен мајор Е.М., тим прије што се овај став бројчано налази између ст. (4) и (6).

С обзиром на квалификације мајора Е.М, а које су достављене у прилогу, јасно је да је и именовани имао пуни капацитет да одговори потребама службе.

Војни повјереник поново скреће пажњу на неприхваљиву праксу да се прописи тумаче и примјењују селективно јер то ствара правну несигурност, те узрокује дискриминацију међу професионалним војним лицима.

Војни повјереник затражио је да примјена Правилника о професионалном развоју и управљању каријером професионалних војних лица буде осигурана у пуном капацитету, у складу са принципима законитости у раду, те једнаких могућности за све припаднике Оружаних снага БиХ.

Остале притужбе односиле су се на прелиминарне ранг-листе успјешности, те постављења на више формацијско мјесто у складу с тим листама. У овом сегменту Министарство одбране БиХ унаприједило је процесе транспарентности, те је у складу с тим и већина ових притужби била неоснована.

3. Притужбе у вези с питањем накнада које немају карактер плате

У складу с притужбама упућеним војном повјеренику, које су се односиле на потребу повећања износа накнаде за учешће припадника Оружаних снага БиХ у операцијама мира, војни повјереник је, цијенећи њихову оправданост, упутио захтјев Министарству одбране БиХ да у Савјету министара БиХ иницира изјмену Одлуке о новчаним накнадама за ангажман припадника Министарства одбране и Оружаних снага Босне и Херцеговине у операцијама подршке миру и другим активностима у иностранству ("Службени гласник БиХ", број 79/12) у правцу повећања износа за дневну новчану накнаду за ангажман.

Сходно општим економским показатељима, како у земљи тако и у иностранству, војни повјереник сматра да су захтјеви професионалних војних лица основани.

Канцеларији парламентарног војног повјереника БиХ обратила се група деминера којима већ пет мјесеци нису уручена рјешења о припадајућим накнадама, односно нису им исплаћене накнаде које укључују одвојени живот, путне трошкове, те накнаде за смјештај, а што им већ узрокује озбиљне финансијске проблеме јер се све наведене накнаде покривају из властитих средстава. Војни повјереник је, у вези с предметним питањем, затражио изјашњење Заједничког штаба БиХ, који је у свом одговору истакао "да је проблем с изградом и дистрибуцијом наведених рјешења настао због промјене мјеста службе припадника деминерске чете, као и великог броја захтјева за признавањем права на накнаде које немају карактер плате од стране других припадника брТП, у временском периоду када су постојали одређени проблеми са попуњеношћу секције за персоналне послове бригаде, као и проблеми са функционисањем система електронске писарнице. **Такође, у одговору је наведено да се "рјешавању проблема приступило одмах по сазнању, ангажовањем свих расположивих средстава."**

4. Вођење дисциплинских поступака

Када су у питању притужбе које се односе на вођење дисциплинског поступка, војни повјереник не упушта се у меритум предмета зато што је учесницима дисциплинског поступка дат широк спектар правне заштите, те у том контексту војни повјереник изричито прати поштовање прописаних процедура. У извјештајном периоду повећан је број пријава које су се односиле на непримјерено оглашавање професионалних војних лица на друштвеним мрежама, те је у складу с тим повећан и број дисциплинских поступака.

Војни повјереник издао је препоруку којом је од Генералног инспектората МОБиХ затражио да кадетима и професионалним војним лицима, приликом посјета касарнама и

јединицама Оружаних снага БиХ, скрене дужну пажњу о врсти информација које могу објављивати на друштвеним мрежама.

Поштујући слободу говора и изражавања, право на приватност као и друга права загарантована Европском конвенцијом о заштити људских права и основних слобода, војни повјереник у овом сегменту препоручује да се због специфичности послова и радних задатака које извршавају, као и дужности које обављају, кадети и професионална војна лица уздрже од објављивања информација које су уско везане за вршење службене дужности или извршење било којег радног задатка, а посебно коментара са политичком, вјерском, етничком или другом позадином, а што је у супротности са законским и подзаконским актима у оквиру Оружаних снага БиХ и Министарства одбране БиХ.

Иако су професионална војна лица грађани у униформи, и као таквима су загарантована сва људска права и основне слободе, ипак постоје одређена ограничења која су везана за професионалну војну службу, а која се подједнако односе и на сва друга униформисана лица, укључујући и полицијске службенике. У ова ограничења свакако спада и начин комуницирања професионалних војних лица на друштвеним мрежама, медијски иступи, те забрана ангажовања у било којој врсти активности политичких странака.

С обзиром на учестале пријаве које се односе на дјеловање професионалних војних лица на друштвеним мрежама, односно учествовање у активности политичких странака, војни повјереник сматра да је потребно свим припадницима Оружаних снага БиХ скренути пажњу на норме које су дужни да поштују и током вршења војне службе и у слободно вријеме.

Такође, војни повјереник позива Генерални инспекторат МОБиХ да у вези с овим питањем професионалним војним лицима скрене пажњу на одредбе Правилника о војној дисциплини и дисциплинском поступку, те санкцијама које могу бити изречене.

С обзиром на наведено, те потребу да се убудуће превенирају ове појаве, а које неминовно доводе до нарушавања међуљудских односа, војни повјереник је затражио од Генералног инспектората МОБиХ да, као и до сада, професионално приступи реализацији Препоруке с циљем заштите угледа и интегритета Оружаних снага БиХ.

На основу наведене препоруке, Генерални инспекторат МОБиХ организовао је радионицу о теми: "Израда смјерница за коришћење друштвених медија и онлајн простора од стране припадника Министарства одбране БиХ и Оружаних снага БиХ", на којој је припремљен Нацрт смјерница.

5. Притужбе у вези с избором кандидата за усавршавање и школовање

Канцеларија парламентарног војног повјереника БиХ запримила је притужбу у вези с неправилностима приликом упућивања кандидата у Ратну школу у Републици Француској за школску 2023-2024.

На основу прикупљених доказа, те анализом достављене документације, војни повјереник утврдио је да је Министарство одбране БиХ поступило у складу с важећим законским и позаконским актима приликом одабира кандидата.

Такође, истичу се и притужбе приликом одабира кандидата на основне и напредне курсеве војне полиције. Током истраге утврђено је да је предност за стручно-специјалистичку обуку за војнике Војне полиције дата кандидатима који су испуњавали услов "б) спортиста, предност познавање борилачких вјештина", што је било у складу с Наредбом о избору кандидата.

Канцеларија парламентарног војног повјереника БиХ запримила је притужбу о одабиру кандидата за напредни курс официра Војне полиције - МР ССС у Сједињеним Америчким Државама по ИМЕТ програму за 2024. годину (у даљем тексту: школовање).

Војни повјереник затражио је од Генералног инспектората МОБиХ да утврди и достави информације о сљедећем:

1. да ли је одређивање Ф.Г. за резервног кандидата за школовање извршено супротно одредбама члана 7. ст. (1) и (3) и члана 31. став (3) Правилника о школовању и усавршавању професионалних војних лица?
2. да ли лице које је одређено за основног кандидата у формално-правном смислу има предност у односу на подносиоца притужбе?

Посебно је битно истаћи да је именовани 2019. године већ похађао основни курс за официре војне полиције у оквиру истог програма и то са изузетним успјехом.

Такође, с обзиром да су у допису подносиоца притужбе наведене чињенице које у битним дијеловима оспоравају чињенице наведене у акту Заједничког штаба број: 16-08-33-2-203-92/23 од 01. 11. 2023, војни повјереник је затражио од Генералног инспектората да се поново провере наводи, те утврди да ли је пријава основана.

6. Остале притужбе

Међу осталим притужбама истичу се **пријаве с већег броја локација Оружаних снага БиХ у вези с проблемима гријања у касарнама и јединицама Оружаних снага БиХ**. У складу са устаљеном праксом за прикупљање података прије почетка гријне сезоне, војни повјереник је затражио од Министарства одбране БиХ и Заједничког штаба ОСБиХ информацију о предузетим активностима у вези с обезбјеђењем гријања у касарнама и јединицама ОСБиХ.

Наиме, Канцеларија војног повјереника БиХ, с циљем провере тренутног стања, затражила је информацију о томе да ли су отклоњени сви уочени недостаци из претходне сезоне ради осигурања нормалног почетак нове гријне сезоне на свим локацијама ОСБиХ, те да ли је набављена довољна количина енергената.

Заједнички штаб ОСБиХ доставио је тражене информације актом број: 16-09-03-28-131-69/23 од 12. 10. 2023, у коме је, између осталог, наведено сљедеће:

- тренутно нема важећег уговора за основно одржавање, сервисирање, ремонт и санацију термоенергетских постројења (ТЕП) у кругу локација ОСБиХ. Одлуком МОБиХ број: ЈН1-11-03-26-191-3/23 од 14. 08. 2023. године покренута је процедура уговарања. Према информацијама Одсјека за уговарања Снил МОБиХ отварање понуда за предметну набавку је 30. 10. 2023. У међувремену је извршена дефектажа ТЕП-а на локацијама ОСБиХ и израђени су потребни захтјеви за одржавање, сервисирање и санацију ТЕП-а. Међутим, због недостатка важећих уговора, основни прегледи, сервиси и санације ТЕП-а тренутно нису обављени, те ће због тога већина локација ОСБиХ дочекати гријну сезону неспремна;
- због неизвршења прегледа и сервисирања горионика котлова на течном гориву, те прегледа стања опреме под притиском термоенергетског постројења, на 27 локација није могуће започети гријну сезону;
- због неизвршења прегледа и сервисирања горионика котлова на ТНП, атестирања безбједносних вентила, те прегледа стања опреме под притиском од овлашћених лица, на 10 локација није могуће ставити у функцију термоенергетска постројења и започети гријну сезону;
- на локацији касарне "Адил Беших" у Бихаћу неће бити могуће успоставити рад система за загријавање због тога што је котловима истекао експлоатациони вијек и потребно је измијенити минимално један котло. За наведену локацију обезбијеђена су средства за реконструкцију постојећег система гријања путем донације Владе СР Њемачке. Расписан је тендер и отварање понуда је било заказано за 16. 10. 2023;
- на локацији касарне "Билећки борци" у Билећи није могуће успоставити рад система за загријавање због тога што на цијелом систему има неколико кварова који се не могу отклонити капацитетима ОСБиХ;
- на локацији касарне "Заим Имамовић" Пазарић не може се покренути систем гријања у предвиђеном року за почетак гријне сезоне због вишеструких кварова на котлу и разводном систему. За наведену локацију обезбијеђена су средства за цјелокупну замјену постојећег система гријања путем донације Владе СР Њемачке. Тендерска процедура је окончана, те се изводе радови на замјени система гријања.

Такође, у наведеној информацији истакнуто је да је за почетак гријне сезоне 2023/2024 извршена попуна ЛПГ-м, угаљ (мрки и коцка), мазута, енергент пелет, док је набавка ложуља и огревног дрвета у процесу уговарања на нивоу МОБиХ. Унутрашњом прерасподјелом ЗШОСБиХ је по питању енергената за почетак гријне сезоне обезбиједио довољне количине, а сам ток уговарања условиће доступност енергената у дијелу гријне сезоне током 2024. године.

У одговору Министарства одбране БиХ, број: 11-03-28-1924-26/23 од 27. 10. 2023, истакнуто је:

- у оквиру донација у пројекту EXLOD урађене су четири потпуно нове котловнице за загријавање са пелетом, и то за "Крупа" Хацићи, "Кула" Мркоњић Град, "Рабић" Дервента и "Теуфик Буза" Високо;
- у оквиру донације Владе РС Њемачке ради се комплетна реконструкција гријања на локацији касарне "Заим Имамовић", а у току 2024. извршиће се дјелимична

реконструкција система гријања на локацији "Адил Бешић" Бихаћ, "Војвода Радомир Путник" Добој, "Козара" Бања Лука, и "Билећки борци" Билећа;

- због ограничених буџетских средстава МОБиХ није у могућности да обави реконструкцију старих котловница којима су истекли технички ресурси. За довођење локација ОСБиХ на ниво несметаног функционисања система гријања потребна су већа буџетска средства.

Такође, у осталим притужбама издвајају се и притужбе у вези с поштовањем рокова за оцјењивање професионалних војних лица. Војни повјереник спроводио је истрагу по притужби због чињенице да није реализована Одлука команданта од 28. 03. 2022, те да подносилац притужбе није добио службену оцјену о раду у предвиђеним роковима.

Оперативна команда обавијестила је Канцеларију парламентарног војног повјереника БиХ да је "оцјена о раду именованог урађена према Одлуци команданта Оперативне команде Оружаних снага БиХ и упућена на одобрење у Заједничком штабу Оружаних снага БиХ...те да оцјена мора проћи процес одобрења и верификације у Заједничком штабу Оружаних снага БиХ како би постала званична."

На тражење војног повјереника, Заједнички штаб Оружаних снага БиХ доставио је 15. 02. 2023. информацију о томе да је процес оцјењивања за подносиоца притужбе окончан, те је достављена копија службене оцјене.

Одјељак Б. Пружање правне помоћи

Канцеларија парламентарног војног повјереника БиХ је током извјештајног периода запримила 29 захтјева за пружање правне помоћи, у ситуацијама када професионална војна лица нису жељела да поднесу притужбу, већ су само тражила тумачење одређеног прописа, правни савјет или стручну помоћ приликом рјешавања одређених статусних питања.

Наиме, путем института посредовања војни повјереник настојао је да се евентуални проблеми сагледају и покушају ријешити на нивоу матичних јединица. Такође, у разговору са професионалним војним лицима војни повјереник је, кад год је било могуће, пружајући правну помоћ, утицао на отклањање евентуалних неправилности, а све с циљем заштите права, с једне стране, те стварања повољнијих услова за рад у радним срединама, с друге стране.

У извјештајном периоду највећи број случајева правне помоћи евидентиран је у сљедећим областима:

- молбе за премјештај на нове позиције због болести или породичних потреба,
- нарушени међуљудски односи у радном окружењу,
- могућности продужења професионалне војне службе након стицања услова за пензионисање,
- дисциплински поступак,
- остваривање права из радних односа,
- правна помоћ приликом пријема у Оружане снаге БиХ или напредовању у служби,
- премјештај/прекоманда професионалног војног лица,
- питања из домена примјене Правилника о професионалном развоју и управљању каријером у МОБиХ и ОСБиХ,
- тумачење правних прописа.

На све захтјеве за правном помоћи Канцеларија парламентарног војног повјереника БиХ одговорила је благовремено и пружила потребну правну и стручну помоћ. У том процесу војни повјереник остварио је контакте са свим надлежним за рјешавање конкретног проблема, односно пружање потребне помоћи, те по потреби скренуо пажњу на евентуално учињене пропусте, при чему је дата могућност за њихово отклањање.

Одјељак Ц. Најављене и ненајављене посјете јединицама и командама Оружаних снага БиХ

У складу са чланом 4. тачка ф) Закона о парламентарном војном повјеренику БиХ („Службени гласник БиХ“, број 51/09), војни повјереник има овлашћење да у било којем тренутку најављено или ненајављено посјети јединице и команде Оружаних снага БиХ и организационе јединице Министарства одбране БиХ. Војни повјереник настоји да у дискусији и разговору са професионалним војним лицима, као и обиласком локација и простора у којима бораве или их користе за потребе службе, процијени стање људских права и слобода и на основу тога утврди правце свог дјеловања.

Током 2023. године војни повјереник реализовао је 12 најављених и ненајављених посјета касарнама и јединицама Оружаних снага БиХ.

Војни повјереник посебно истиче заједничке посјете реализоване са члановима Заједничке комисије за одбрану и безбједност Парламентарне скупштине БиХ, а кратак преглед ових посјета и основна запажања дајемо у наставку:

1. Посјета 6. пјешадијској бригади ОСБиХ, а на основу брифинга команданта и руководства бригаде констатовано је:

- попуњеност бригада је 68,13% али се очекују пријем војника XXIX и подофицира X класе,
- бригада обухвата 11 локација Оружаних снага БиХ, од тога 8 перспективних и 3 неперспективне,
- евидентиране су тешкоће по питању исхране професионалних војних лица и велико одступање од плана и правилника о исхрани,
- евидентиран је недостатак свих класа материјалних средстава (МС – класа I – X),
- нема континуитета у набавци и дистрибуцији материјалних средстава,
- евидентиране су тешкоће у термоенергетским постројењима и обезбјеђењу енергената за гријну сезону, што је вишегодишњи проблем.

2. Посјета дијелу 5. пјешадијске бригаде ОСБиХ у Центру за борбену обуку на полигону ОСБиХ, Мањача:

- попуњеност бригаде је 78,8%, а очекује се долазак 75 војника и 14 подофицира,
- похвално је што број жена у овој јединици износи више од 11%,
- након брифинга команданта бригаде и разговора с руководством и припадницима јединица, као и обиласком учесника у војној вјежби констатовано је да су тешкоћа и проблеми идентични као и у 6. пјешадијској бригади, са нагласком да се бригада на локалитету Дубрава, гдје је сједиште бригада, годинама суочава с проблем водоснабдијевања.

3. Посјета радионици за делаборацију и уништавања мина и минско-експлозивних средстава „ТРОМ“ Добој:

- проблем с великим бројем упражњених формацијских мјеста (ФМ) па су присиљени да једно професионално војно лице обавља више послова и задатака, што изазива незадовољство и немогућност награде,
- евидентирано је нередовно снабдијевање материјалних средстава и недостатак намирница која су потребна особама која раде са опасним материјама (млијеко, воће...),
- евидентирано је нередовно одржавање материјалних средстава и постројења која се користе у процесу делаборације и рада,
- утврђен је недостатак радно-заштитне опреме, што отежава рад професионалних војних лица и угрожава њихово здравље и живот,
- **дугогодишњи проблем је и нерјешавања статуса цивилних лица** која заједно са професионалним војним лицима обављају исте послове и задатке (делаборација и остало), а немају исти статус (рад са опасним материјама) и адекватну законом одређену накнаду.

4. Састанак са генералским кором Оружаних снага БиХ – генерали из Заједничког штаба, Оперативне команде, Команде за подршку и комдатани бригада:

-
- Оружане снаге БиХ располажу са 63 потребне и перспективне локације, 18 неперспективних и 9 локација спремних за предају цивилним органима власти,
- тренутна попуњеност Оружаних снага БиХ је 78,16% а бројно стање се повећава за 261 професионално војно лице (војници XXIX класе) и 59 подофицира (X класа),
- учешће жена у укупном броју Оружаних снага БиХ је 9,2%,
- међу тешкоћама се издвајају недостатак и недовољна буџетска средства, проблем јавних набавки и благовремено обезбјеђење материјалних средстава, те тешкоће у обезбјеђењу неких енергената за загријавање локација, као и њихова разноврсност (дрво, угаљ, гас, нафта, струја...).

Све наведене тешкоће заправо се подједнако односе на све локације и јединице Оружаних снага БиХ, те представља системски проблем, за чије рјешавање треба проактивније дјеловање и планирање како би се у будућности превазишли, те припадницима Оружаних снага БиХ креирали повољнији услови за живот и рад у оквиру матичних јединица.

ПОГЛАВЉЕ III.

ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ КОЈЕ ЈЕ ВОЈНИ ПОВЈЕРЕНИК РЕАЛИЗОВАО У 2023. ГОДИНИ

С циљем потпуног информисања о активностима Канцеларије током 2023. године, наводимо податке о састанцима војног повјереника, посјетама касарнама и јединицама Оружаних снага БиХ, те остале активности које су предузимане ради обављања парламентарне контроле рада, с једне стране, а уједно и извршавања законских овлашћења, с друге стране.

Дакле, осим рада по притужбама, што је примарни задатак војног повјереника, током 2023. године реализован је низ других активности, а чији преглед дајемо хронолошки у наставку.

Јануар 2023.

- 10. 01. 2023. - посјета Команди за обуку и доктрину Команде за подршку Оружаних снага БиХ у Касарни "Травник";
- 11. 01. 2023. - божићни пријем у организацији предсједавајуће Предсједништва БиХ Жељке Цвијановић у Источном Сарајеву;
- 12. 01. 2023. - божићни пријем у Бањој Луци у организацији Министарства одбране БиХ;
- 18. 01. 2023. - церемонија примопредаје дужности команданта операције „Алтеа“ у БиХ, одржана у Главној команди ЕУФОР-а у бази Бутмир у Сарајеву.

Фебруар 2023.

- 02. 02. 2023. - радна посјета чланове њемачког Одбора за одбрану у Бундестагу;
- 22. 02. 2023. - радни састанак са члановима Одбора Европског парламента за спољне послове (АФЕТ) – Пододбора за безбједност и одбрану.

Март 2023.

- 08. 03. 2023. - Конференција поводом обиљежавања Међународног дана жена у БиХ (ПСБиХ);
- 09. 03. 2023. - Годишња конференција о обуци Оружаних снага БиХ (Дом ОСБиХ – Сарајево);
- 10. 03. 2023. - посјета Генералном инспекторату МОБиХ и предавање новим инспекторима о активностима парламентарног војног повјереника БиХ и сарадњи са Генералним инспекторатом МОБиХ.

Април 2023.

- 05. 04. 2023. - ифтар у организацији војног муфтије Министарства одбране БиХ – Дом ОСБиХ;
- 12. 04. 2023. - посјета Министарству одбране БиХ и састанак са замјеницима министра Александром Гогановићем и Славеном Галићем;
- 27. 04. 2023. - 17. годишња конференција Генералног инспектората Министарства одбране БиХ и инспектора у командама и јединицама Оружаних снага БиХ.

Мај 2023.

- 11. 05. 2023. - радионица Министарства одбране БиХ и Заједничког штаба ОСБиХ - Учешће жена - припадница Оружаних снага БиХ у мировним мисијама;
- 12. 05. 2023. - обиљежавање дана 3. пјешадијског (РС) пука Оружаних снага БиХ - Бања Лука.

Јуни 2023.

- 01. 06. 2023. - састанак са првим пресједавајућим комисије за реформу одбране БиХ Цимом Лохером;
- 08. 06. 2023. - прегледна конференција о безбједности у БиХ – Заједничка комисија за одбрану и безбједност БиХ - ПСБиХ;
- 16. 06. 2023. - састанак с војним аташеом Савезне Републике Њемачке пуковником Франц-Јосефом Нолтеом;
- 18. 06. 2023. - 15. међународна конференција омбудсмена за оружане снаге – Аустрија;
- 26. 06. 2023. - радна посјета представника Генералног инспектората МОБиХ;
- 28. 06. 2023. – присуство обиљежавању крсне славе (Видовдан) 3. пјешадијског пука РС Оружаних снага БиХ.

Јули 2023.

- 31. 07. 2023. - обиљежавање 96. годишњице оснивања Кинеске народноослободилачке армије;

Август 2023.

- 24. 08. 2023. - састанак са војним аташеом Народне Републике Кине у Босни и Херцеговини.

Септембар 2023.

- 12. 09. 2023. - састанак са представницима (ЦИДС) Центра за интегритет у сектору одбране;
- 15. 09. 2023. - војна вјежба ЕУФОР-а "Брзи одговор 2023";
- 22. 09. 2023. - полагање заклетве и пријем 29. класе професионалних војних лица – војника у Оружане снаге БиХ;
- 25. 09. 2023. - посјета 6. пјешадијској бригади Оперативне команде Оружаних снага БиХ, касарна "Козара" Бања Лука;
- 25. 09. 2023. - састанак с генералским кором Оружаних снага БиХ, касарна "Козара" Бања Лука;
- 26. 09. 2023. - посјета 5. пјешадијској бригади Оперативне команде Оружаних снага БиХ на полигону Мањача;
- 26. 09. 2023. – посјета радионици за делаборацију и уништавања мина и минско-експлозивних средстава „ТРОМ“ Добој;
- 27 - 29. 09. 2023. – радионица "Инклузивни надзор безбједносног сектора у Босни и Херцеговини" (ЦЕСС – ЦСС Сарајево).

Октобар 2023.

- 04. 10. 2023. - састанак са делегацијом Штаба НАТО-а у Сарајеву;
- 05. 10. 2023. - састанак са представницима амбасаде Њемачке и Марином Рениер из Бундестага;
- 11. и 12. 10. 2023. - радионица "Израда смјерница за коришћење друштвених мрежа и онлајн простора од припадника МОБиХ и ОСБиХ" (Требиње);

Новембар 2023.

- 08. 11. 2023. - обиљежавање славе борачке организације Републике Српске - храм Вељина;
- 09. 11. 2023. - радни састанак са војним аташеом Чу Чангом и сарадницима Народне Републике Кине;
- 12. 11. 2023. - крсна слава војних свештеника у Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ (Храм – Рељево – Рајловац)
- 29. 11. 2023. - промоција УН-а у БиХ: "Професионални пут жена у безбједном сектору и Оружаним снагама БиХ";
- 30. 11. 2023. - свечана церемонија Заједничког штаба ОСБиХ поводом обиљежавања 18. годишњице и Дана Оружаних снага БиХ;
- 30.11.2023. - свечана академија Министарства одбране БиХ поводом обиљежавања 18. годишњице и Дана Оружаних снага БиХ.

Децембар 2023.

- 10 - 12. 12. 2023. - студијска посјета Парламентарној скупштини НАТО-а, Мисија НАТО-а у БиХ, (Брисел);
- 28. 12. 2023. - церемонија пријема 30. класе професионалних војних лица у Оружане снаге БиХ, Рајловац - Сарајево.

**ПАРЛАМЕНТАРНИ
ВОЈНИ ПОВЈЕРЕНИК
Бошко Шиљеговић**